

nehéz környezete volt az oka, hogy helységünk szülötte nem tudott olyan eredményeket elérni, mint a nála ifjabb nemzedékek, akik a kiegyezés utáni kedvezőbb időszakban működhettek.

Dr. habil. Klement Judit, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának munkatársa a XIX. század közepe utáni gazdasági fellendülés nagyvállalkozóit kutatva megállapította, hogy Luczenbacher János (1816–1877) és Pál (1818–1900) testvérek a legjobb vállalkozói érzékkel minden új lehetőséget – kortársaikat megelőzve – felismertek, így küzdötték be családjukat az ország vezető rétegébe. Vagyonukat részben a vasútépítéseknek, részben a fejlődő fővárosban talált lehetőségeknek (tűzifaeladás, építőanyag – téglá, kockakő, épületfa – árusítása, malomipari részvények, bérházaik bevétele, ingatlankereskedelem) köszönhették. Nemcsak hatalmas bevételeik származott Budapestről, de Pál a város irányításában is szerepet vállalt. Ő az, aki bátyját túlélve a királytól 1878-ban nemességet nyert, s őt hívta meg Ferenc József a nagyrészt az arisztokraták számára fenntartott felsőházba. Pál lányutódai már bárók és grófok feleségei lettek. A hatalmas vagyon mellé így kiemelt társadalmi elismerés is járult.

Hadik András művészettörténész a Luczenbacherek által épített, illetve a tulajdonukba került szobi és budapesti épületekről beszélt. Megállapította, hogy az 1852-ben felépült szobi temetőkápolna és a századfordulón elkészült kastély tervezői (a kápolnáé Gerster és Fesl, a kastélyé Alpár Ignác) mind koruk elismert, sőt, élvonalbeli építészei voltak, azaz a család a legjobbakkal dolgoztatott Szobon. A Luczenbacherek a fővárosban épített bérházaik esetében már nem ragaszkodtak e színvonalhoz, megelégedtek az elismert, de nem kiemelt tervezőkkel.

A konferencia szervezői tervezik az előadások tartalmának könyv alakban való közzétételét a *Börzsönyvidék* könyvsorozat 7. köteteként.

Batizi Zoltán–Fésű József György

A Szigetvári Várbaráti Kör hatvanadik születésnapja

1959. október 29-én Molnár Imre gimnáziumi tanár vezetésével, százhatvanhárom alapító tag közreműködésével létrejött a Szigetvári Várbaráti Kör, melynek legfontosabb célkitűzései közé tartozott Zrínyi Miklós és hős bajtársai emlékének ápolása, Szigetvár és a Zrínyiek történelmi szerepének minél szélesebb körben történő megismertetése, a vár és a település többi műemlékének védelme. A körnek jelenleg háromszáznegyven tagja van, akik továbbra is a fenti célok megvalósításáért dolgoznak, értékes adományokkal, információkkal, tanulmányokkal gazdagították és gazdagítják ma is a Szigetvár történetére vonatkozó ismereteket.

A 2019-ben megalakulásának 60. évfordulóját ünneplő egyesület a szigetvári Városi Könyvtár épületében működik, itt nyert elhelyezést több ezer tételből álló könyvtára és helytörténeti archívuma is, melyekkel szívesen áll a kutatók, érdeklődők rendelkezésére.

A kör rendezvényein a tagság mellett számos érdeklődő is részt vesz, tudományos konferenciáinkon rangos kutatók tartanak előadásokat. A helyi hagyományok szervezett formában történő ápolása céljából több rendezvényt újított meg, illetve alapozott meg az egye-

sület. Ezek közé tartozik február 13., a város török uralom alóli felszabadulásának napja, a költő-hadvezér Zrínyi Miklós május 3-i születésnapjához kapcsolódó, 1984 óta minden évben megrendezésre kerülő Zrínyi-szavalóverseny vagy a szeptember 7-i kegyeleti ünnepség, amelynek keretében megemlékezést tartanak Horváth Márk várkapitány szobránál, a Zrínyi téri Oroszlán emlékműnél és Molnár Imre emléktáblájánál a várban.

Nagy gondot fordítunk az ifjúság lokálpatrióta nevelésére is, jelen vagyunk az oktatási intézményekben a rendhagyó történelemórákon, szakköri foglalkozásokon. Minden évben történelmi vetélkedőket szervezünk Szigetvár és térsége iskolásai számára, melyek nagy érdeklődés mellett zajlanak, ilyen a *Zrínyi-túra* vagy a *Zrínyiek nyomában* történelmi vetélkedő, melyen felnőtt csapatok is részt vesznek. Salamon Ferenc elnökhelyettes vezetésével helytörténeti szakkör működik, melynek tagjai részt vettek a 2018-ban Szigetváron megrendezett Országos Ifjúsági Honismereti Akadémián, valamint tavaly Kőszegen is.

Rendszeresen szervezünk ismeretterjesztő előadásokat, konferenciákat, elsősorban helyismereti, helytörténeti témákban. Az egyesületi életet kiállítások, pódiumműsorok, zenei rendezvények is színesítik. Tagjaink számára rendszeresen színházlátogatásokat, kirándulásokat is szervezünk, a városunkba látogatók számára idegenvezetést biztosítunk. Rendszeresen fogadjuk a minden évben Szigetvárra látogató Nemzeti Községi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának hallgatóit, a Hadtörténelem Tanszék oktatóival évi rendszerességgel konferenciákat szervezünk, segítjük a Zrínyiek és a városunk múltját kutató történészek munkáját.

Az ismeretterjesztést és a helyi identitás erősítését szolgálja az eddig több mint 60 kiadvány megjelentetése is, melyek között a szigeti várkapitányok levelezései, az 1566-os ostrom forrásai éppúgy megtalálhatók, mint helytörténeti tanulmányok, visszaemlékezések vagy helyi írók, költők művei, elnökeink, Molnár Imre és Ravazdi László munkái. 2006-ban jelent meg a kör legnagyobb szabású kiadványa, a *Szigetvár története* című tanulmánykötet, melyben 18 szerző mutatja be a város településföldrajzát, politika-, társadalom- és gazdaságtörténetét, a művészetekben betöltött szerepét. A térség múltjának kutatásával is foglalkozunk. Kolics Pál *Lámpások* című, négykötetes munkája 180 szigetvári és környékbeli pedagógus életútját mutatja be, *Elfelejtett iskolák* című kétkötetes könyve pedig a Szigetvár és vidéke ma már nem létező tanintézményeinek állít emléket. Vas István néhai gimnáziumi igazgató írása Szigetvár ostromaival ismerteti meg az érdeklődőket, Sarlós Endre képregényei a török korból egészen a rómaiak idejéig repítik vissza a kíváncsi olvasót, Salamon Ferenc *Látomáskeresztje* a Hősi kereszt kapcsán a XVI–XVII. századdal foglalkozik, *Valamerre* című regénye 1956 eseményeivel. Nemrégiben egy képes album formájában Kapoli Ilona szigetvári festőművész életműkötete is kiadásra került.

A Zrínyiek összekötnek bennünket a Dráván túli területekkel is: a csáktornyai Muraköz Múzeummal közösen megvalósított *A Zrínyiek útján* című projektünk keretében létrehoztuk a *Jászámtike!* bosnyák helytörténeti kiállítást, e kiállítást bővítjük reményeink szerint nemsokára honismereti olvasókönyvvel, valamint várjuk a Durdevac (Szentgyörgy) városával közösen benyújtott INTERREG-pályázatunk eredményét, melyben többek között újabb kiadványokkal, konferenciákkal, utazó kiállítással gazdagítanánk a településekre látogatókat és az érdeklődőket.

A Szigetvári Várbaráti Kör alapításának 60. évfordulóját hadtörténeti konferenciával és *Zrínyi-lakomával* ünnepeltük november 15-én. A történelmi konferenciát az MTA Pécsi Akadémiai Bizottság Hadtörténeti Munkabizottságával közös szervezésben tartottuk meg, melynek levezető elnöke prof. dr. Csikány Tamás ezredes, egyetemi tanár, a kör tagja

volt, és Boda Mihály tanszékvezető egyetemi docens, Németh Balázs egyetemi tanársegéd, Kaiser Ferenc tanszékvezető egyetemi docens, Hornyák Árpád egyetemi docens és Végső István történész előadásait hallgathatta meg az érdeklődő közönség.

Végh Ferenc egyetemi adjunktus, az MTA Pécsi Akadémiai Bizottság Hadtörténeti Munkabizottságának elnöke köszöntőbeszédében reményét fejezte ki, hogy ez a konferencia egyben a Várbaráti Körrel kialakuló hosszú és eredményes munka kezdete. Ezt követően a *Zrínyi-lakomán* rangos elismeréseket adott át Végső István, a Honismereti Szövetség országos titkára. A honismereti mozgalomban végzett kiemelkedő munkájáért Kollárné Horváth Gyöngyi pedagógus részére *Emléklapot*, a Szigetvári Várbaráti Körnek pedig *Honismereti Emlékérmét* adományozott.

Mi tudjuk és hisszük, hogy a hatvanadik év és az elismerés nem lezárása, hanem egyrészt folytatása, másrészt kezdete valaminek. Kötelességünk folytatni a tradíciót, a hagyományokat, ugyanakkor felismerve az új lehetőségeket, feladatunk azokkal eredményesen élve tovább öregbíteni a Szigetvári Várbaráti Kör nevét és jó hírét, mert Zrínyi Miklóssal együtt valljuk: *„Nem másra használ eleink tündöklése nekünk, hanem hogy égő szövétnek-nél, fényes fátylánál futjunk a mi életünk pályáját, nem lehetünk sötétben, sem mi, sem az mi cselekedeteink; ha jól viseljük magunkat, azoknak fényességénél mindjárt minden ember meglát: ha rosszul, úgy sem kerülhetjük ujjal való ránk mutatást.”*

Varga Zoltán

Márton Áron-emlékérmét kapott Zika Klára

*Laudáció**

Tisztelt Ünneplő Közönség! Kedves Zika Klára!

Első *Bethlen Gábor-díjasunk*, Domokos Pál Péter kezdeményezésére 1988-ban alapítottuk *„az emberi szolidaritást, az erkölcsi felelősséget és helytállást elismerő” Márton Áron-emlékérmét*, Szervátiusz Tibor alkotását. A XX. századi Erdély mártírsorsú római katolikus püspökére emlékező kitüntetéset most egy hithű protestáns kapja, aki gyermekkorától magyar-történelem szakos tanárnak készült, de *„egyéb”* származása miatt – többszöri sikeres felvételi vizsga ellenére – nem vették fel a bölcsészkarra. Diplomáját – munka mellett – az egri tanárképző főiskolán szerezte meg. A felkészülés éveit az újságírói pályát 1978-ban a *Magyar Nemzetben* erdélyi riportokkal kezdte, Ruffy Péter volt a tanítómestere. A korabeli Magyarország egyetlen polgári lapjában folytatta éveken át tevékenységét; történelmi, honismereti témákat, példaadó személyiségek portréit tárta olvasói elé. Emellett könyveket írt, szerkesztett, s rendszeresen publikált a *História*, a *Honismeret*, a *Tiszatáj*, az *Alföld*, a *Vigília* és a *Confessio* című folyóiratokban, külsős szerkesztője volt a Móra

* Elhangzott a Bethlen Gábor Alapítvány díjátadó ünnepségén a Pesti Vármegyeháza Dísztermében, 2019. november 15-én. *A szerk.*